

Expertmeeting ter voorbereiding van de 2e conferentie Duurzame en Solidaire Economie

Probleemstelling

Vooraf

Op 10 januari 2008 vond aan de Universiteit van Tilburg de conferentie: “Een comfortabele waarheid – Groei naar een duurzame en solidaire economie” plaats. De conferentie onderschreef de stelling van de organisatoren dat de aanpak van mondiale vraagstukken als de klimaatverandering en de uitputting van de aarde, de blijvend wijdverbreide armoede en de toenemende mondiale ongelijkheid, een grote mate van urgentie heeft.

In vervolg op de conferentie is de Verklaring van Tilburg tot stand gekomen, zie www.economischegroei.net. Daarin wordt o.a. gesteld: “Die urgentie dwingt ons om de noodzakelijke transitie aan de orde te stellen van alle rijkere economieën, dus ook die van België, Nederland en Europa.” Hoe ingrijpend de voorgestelde omslag of trendbreuk ook zal zijn, zij is noodzakelijk voor het handhaven van ons welzijn. “Zij behoedt ons voor nog grotere problemen in de toekomst op het vlak van gezondheid en milieudegradatie, van een verder toenemende mondiale armoedekloof, en van gewapende conflicten en vluchtelingenstromen. Wij verkeren in de comfortabele positie dat de koerswijziging nu nog mogelijk is.” Als voorbeeld van de urgentie noemt de Verklaring de ecologische voetafdruk. Die maakt zichtbaar “dat het verbruik van onze landen van materialen, ruimte en fossiele brandstoffen met ongeveer tweederde zou moeten verminderen om duurzaam te zijn. Die vermindering zou bovendien binnen een afzienbare termijn van bijvoorbeeld tien jaar behaald moeten zijn, willen wij voorkomen dat over dertig à veertig jaar twee aardbollen nodig zijn om onze materiële welvaart op peil te houden.”

Op de conferentie is besloten dat er jaarlijks een vervolgconferentie zal plaatsvinden om de voortgang in deze transitie te bespreken. De eerstvolgende conferentie vindt plaats in Antwerpen op vrijdag 16 januari 2009. Deze staat geheel in het teken van de operationalisering van de “speerpunten” zoals die in de Verklaring zijn opgenomen. Als globale aanduiding van de aard van de noodzakelijke interventie hanteren wij de uitdrukking “Een Nieuwe New Deal”. Daarmee verwijzen wij naar historische parallellen als met de New Deal van Roosevelt, en met andere voorbeelden als de “oorlogseconomie” van Churchill, de naoorlogse wederopbouw van België en Nederland, en op kleinere schaal de herstructurering van beide Limburgen na de sluiting van de mijnen.

Ter voorbereiding van de conferentie vindt op 16 oktober 2008, een *expert meeting* plaats. Daarvoor zijn uitgenodigd deskundigen en/of vertegenwoordigers van

organisaties die de Verklaring van Tilburg hebben ondertekend of anderszins betrokken zijn geweest bij de voorbereiding of inrichting van de Tilburg conferentie of van een vergelijkbaar initiatief. Aan hen is verzocht of zij met hun kennis, inzicht en levenservaring zouden kunnen en willen assisteren ten aanzien van de vraag, hoe een daadwerkelijke transitie als hiervoor aangeduid in de komende jaren te bewerkstelligen is, welke aanzetten daarvoor het beste kunnen worden gekozen en welke obstakels daarbij dienen te worden vermeden. Wij denken daarbij onder meer aan economische beleidsterreinen als het structuurbeleid, het inkomensbeleid, het conjunctuurbeleid, het monetair beleid, het belastingbeleid, het stelsel van vergunningen, het prijsbeleid en andere onderdelen van het handelsbeleid. Aan deze uitnodiging is breed gehoor gegeven, zie de bijgevoegde lijst van deelnemers.

Taakstellend kader

Het kader van deze exercitie bestaat eerst en vooral uit de Verklaring van Tilburg. Daarbij zijn de volgende aspecten van belang:

1 De urgentie: de voorstellen moeten gericht zijn op een substantiële vermindering van de mondiale ongelijkheid, en op herstel van natuur en milieu, en dat binnen een betrekkelijk korte periode van 10 jaar.

2 Aard van de transitie: Het gaat om een veelheid van veranderingen. In de Verklaring worden twee centrale probleemvelden onderscheiden: ecologische uitputting, en mondiale armoede en ongelijkheid. Beide probleemvelden zijn nauw met elkaar verbonden, en de aanpak van de een is randvoorwaarde voor de aanpak van de andere.

2.3 Ten aanzien van de *ecologische uitputting*, de daarmee samenhangende versnelde verandering van het klimaat, en het met name in het Westen overmatige gebruik van grondstoffen en energie, gelden de volgende doelomschrijvingen:

-Daling van het materiële verbruik van Nederlanders en Belgen, cq Europeanen, tot onder het huidige niveau van duurzaamheid¹. Voor België en Nederland betekent dit een afname van de ecologische voetafdruk met 2/3. Of, uitgaande van de berekening op grond van het DNI, een daling van minstens 50 % van het materiële verbruik.

-Investerings in vormen van productie (waaronder energie) en consumptie die besparend werken en duurzaam zijn.

-Investerings in defensieve maatregelen. Negatieve tendensen als de stijging van de gemiddelde temperatuur zullen voorlopig doorgaan. Dat impliceert de noodzaak tot omvangrijke defensieve investeringen waaronder die tegen de stijging van de zeespiegel en tegen de klimatologische “uitschieters”. Die investeringen zullen allereerst daar moeten plaatsvinden waar op dit moment de zwaarste klappen vallen. Zoals het HDR 2007-2008 aantoont is dat het geval in ontwikkelingslanden. Ook zullen omvangrijke defensieve investeringen gedaan moeten worden in België en Nederland cq Europa.

¹ Het huidige niveau van duurzaamheid is volgens de *footprint* berekening 1,8 gha pp, zie LPR 2006. Wij gaan ervan uit dat in veel ontwikkelingslanden ruimte moet zijn voor verdere stijging van productie en consumptie, dus van het gebruik van de natuurlijke hulpbronnen, tot aan dit duurzaamheidsniveau. Dit impliceert een extra druk op de biologische capaciteit van de aarde, dus een extra noodzaak van vermindering van verbruik in landen als België en Nederland.

2.2 Wat betreft de *mondiale armoede en ongelijkheid* wordt uitgegaan van een dusdanige herverdeling van het wereldinkomen

- opdat voor iedereen op deze aarde op zijn minst bestaanszekerheid² gegarandeerd is. Bijvoorbeeld dat niemand meer over een (reëel) inkomen van minder dan 2 dollar per persoon per dag beschikt;
- en opdat over 10 jaar het aandeel van de 20 % rijksten van de wereld is gedaald van 75 % van het wereldinkomen naar 50 %. Tevens, dat het aandeel van de 40 % armsten van deze wereld zal stijgen van 5 % van het wereldinkomen naar 20 %.
- Blijvende aandacht is nodig voor de problematiek van de bevolkingsgroei, in het bijzonder voor de samenhang van bevolkingsgroei en gebleven, of nog steeds stijgende armoede. .

Kernvraag

Welke voorstellen van economisch beleid in Nederland, België en Europa kunnen worden gedaan om de hiervoor geschetste transitie tot stand te helpen brengen?

² Onder bestaanszekerheid wordt hier verstaan: het bevredigen van de basisbehoeften zoals omschreven door de ILO.